

Operativ grupp studieförbund

Förslag till ny arbetsmetod och nytt fördelningssystem för studieförbunden

Innehåll

Operativ grupp studieförbunds förslag till ny arbetsmetod och nytt fördelningssystem för studieförbunden	1
Inledning	1
Bakgrund	2
Årshjul	4
Januari – april	4
Maj – juni	4
Höst	5
Övrigt	6
Möjlighet till fler dialoger med studieförbunden	6
Kommunmodellen	6
Kommunmodellens uppbyggnad	8
Studieförbundens kommentarer på kommunmodellen	11
Ansvarsfördelning	12
Region Halland	12
Kommunen	12
Övergång till kommunmodellen och tidsplan	13
Analys	14
Förslag till beslut	16
Bilagor	16

Inledning

Folkbildningen står för fri och frivillig bildning och är en viktig del av det demokratiska samhället i hela landet. Den bygger på grundtankar om att deltagarna lär av varandra, att arbetsformerna är demokratiska och engagerande samt att lärandet är aktivt och präglas av delaktighet.

Studieförbunden erbjuder folkbildningsverksamhet i samtliga Hallands kommuner, främst i form av studiecirklar, kulturprogram och annan öppen folkbildning. Därutöver bedriver studieförbunden projekt- och uppdragsverksamhet samt genomför särskilda insatser som möter aktuella samhällsutmaningar och lokala behov.

Detta dokument redovisar den operativa gruppens förslag till en ny gemensam arbetsmetod som är avsedd att tillämpas i samtliga halländska kommuner i samverkan med Region Halland, samt ett nytt fördelningssystem. Fördelningssystemet föreslås inledningsvis användas av kommunerna och är tänkt att, på sikt, även kunna ligga till grund för fördelning av det regionala bidraget till studieförbunden i Halland. Förslaget tar sin utgångspunkt i Folkbildningsrådets nya statsbidragssystem och syftar till att stärka fokus på kvalitet, dialog, långsiktighet och likvärdighet, samtidigt som den lokala förankringen och folkbildningens självständighet värnas.

Bakgrund

Folkbildningsrådet gjorde en översyn av systemet för statsbidrag till studieförbundens verksamhet och 2023 presenterades en ny modell för hur statsbidraget skulle kunna fördelas. Det nya systemet började gälla 1 januari 2024.¹ Förändringarna på nationell nivå gav anledning till att se över systemet för bidrag till studieförbunden både på kommunal och regional nivå.

Strategisk grupp kultur (förvaltningscheferna för kultur i de halländska kommunerna och Region Halland) tillsatte därför en operativ grupp (fortsättningsvis kallad arbetsgruppen) kring frågan. Arbetsgruppen fick i uppdrag att titta på det nya nationella systemet och annan relevant kunskap på området samt förbereda ett dialogmöte inom ramen för det kulturpolitiska samverkansmötet den 15 maj 2024. Vid detta möte, mellan Region Halland

¹ Folkbildningsrådet, *Statsbidrag till verksamhet i studieförbunden – villkor och fördelning*, DNR 26/00387, (FBR 2026)

och de halländska kommunerna, diskuterades stöden till studieförbunden. Ett önskemål lyftes om ett uppdrag från respektive ansvarig nämnd att tillsammans finna en ny arbetsmetod och ett nytt fördelningssystem för kommuner och region. Arbetet skulle ske i nära samverkan med studieförbunden.

Arbetsgruppen består av en representant från varje halländsk kommun och en representant från Region Halland som också är sammankallande. Tillsammans har arbetsgruppen skrivit fram ett förslag på en gemensam arbetsmetod och förslag på att använda samma fördelningssystem i alla halländska kommuner. Den nya arbetsmetoden bygger på dialog, kontinuerlig informationsinhämtning från studieförbunden för kunskapshöjning och verksamhetsbesök. Det nya fördelningssystemet kallas av Folkbildningsrådet för Kommunmodellen vilken presenteras nedan.

Det nya bidragssystemet som Folkbildningsrådet tog fram för att fördela statsbidraget mellan studieförbunden är utformat för att främja kvalitet och förtydliga studieförbundens olika profiler. Statsbidraget fördelas vart tredje år mellan studieförbunden i ett kvalitetsbedömningssystem som ska ge förutsättningar för långsiktig planering. Varje studieförbund lämnar in ett verksamhetsåtagande till Folkbildningsrådet för en treårsperiod, där de beskriver vilken verksamhet de tänker genomföra, vilka målgrupper de vill nå och hur de planerar att bedriva folkbildning utifrån sin profil. Den planerade verksamheten ska kopplas till fem kvaliteter som följs upp med hjälp av kvalitetsindikatorer.

Fördelningsmodellen visade sig vara svår att efterlikna i kommunernas och regionernas bidragsgivning till studieförbunden utan kraftigt utökad administration och därför lovade Folkbildningsrådet att ta fram en modell som kunde användas av kommunerna.² Modellen de har tagit fram kallar de för Kommunmodellen och har ett tillhörande digitalt verktyg som kommuner kan använda sig av och som bygger på kvalitetssäkrad statistik som ansluter till Folkbildningsrådets kvalitetsindikatorer. Modellen ersätter inte respektive kommuns ansvar vad gäller beredning, beslut och uppföljning av bidragen. Var och en måste säkerställa sin egen myndighetsutövning.

² Folkbildningsrådet, *Stöd för kommuners bidragsgivning till studieförbund*, DNR 26/00361, Cirkulär 26:01, (FBR 2026), s. 1–7

Årshjul

De halländska kommunerna är överens om en gemensam arbetsmetod som ska säkerställa god kännedom om den verksamhet studieförbunden medfinansierar med kommunala och regionala medel. Arbetsmetoden presenteras i ett årshjul nedan och bygger på följande:

- Dialog
- Kontinuerlig informationsinhämtning från studieförbunden för kunskapshöjning
- Verksamhetsbesök

Studieförbunden behöver inte lämna in separata ansökningar till respektive kommun. Ekonomiskt stöd beviljas endast de studieförbund som bedriver verksamhet i den aktuella kommunen i Halland och vars centralorganisation är godkänd som bidragsmottagare av Folkbildningsrådet.

Januari – april

Beroende på antal verksamma studieförbund i kommunen genomförs enskilda verksamhetsbesök och dialoger genom fysiska och/eller digitala möten i syfte att upprätthålla en god och kontinuerlig kommunikation med respektive studieförbund, och där särskilt intresse ägnas:

- Vilka av studieförbundets medlemsföreningar är verksamma lokalt i kommunen?
- Vilka lokala föreningar samarbetar studieförbundet med?
- Vilka andra samarbetspartners har studieförbundet?
- Vilka lokaler har studieförbundet i kommunen och vilken verksamhet bedrivs där?

Maj – juni

Senast första maj uppdaterar Folkbildningsrådet data för det senast avslutade verksamhetsåret i kommunverktyget.³ Kommunen hämtar hem årsrapporter med information för de olika studieförbunden och därefter betalar kommunen ut sitt anslag.

³ Folkbildningsrådet, *Allmänna avtalsvillkor för tillhandahållande av Folkbildningsrådets kommunverktyg om verksamhet i studieförbunden*, DNR 26/00361, Cirkulär 26:01, (FBR 2026), bilaga 2, s. 16

Höst

Under hösten genomförs uppföljning och dialoger.

Region Halland ansvarar för att arrangera och genomföra en dialog tillsammans med samtliga studieförbund och Hallands kommuner i form av en konferens. Till studieförbundskonferensen kommer politiker och tjänstepersoner bli inbjudna och fokus kommer vara på studieförbundens verksamheter i Halland, aktuella frågor, utveckling, framtida inriktning och finansiering.

Övrigt

Inom två månader efter genomfört årsmöte ska respektive studieförbund lämna in följande signerade dokument till kommunerna:

- Årsmötesprotokoll
- Verksamhetsberättelse med kommunredovisning
- Ekonomisk redovisning
- Revisionsberättelse

Möjlighet till fler dialoger med studieförbunden

Hallands Bildningsförbunds styrelse har meddelat att studieförbunden har utsett en grupp som ska ta fram nya sätt som de ska organisera sina möten på. När de har bestämt sig för de arbetssätt som passar dem bäst kommer de informera Region Halland och kommunerna. Fram tills nu har studieförbunden haft möjlighet att bjuda in tjänstepersoner från de olika kommunerna till respektive branschråd för samtal om aktuella frågor.

- Regionala branschrådet (RBR) – består av regionchefer eller andra företrädare med ansvar för verksamheten i Halland.
- Studieförbunden i norra Halland (SiNH) – samlar företrädare för studieförbunden i Kungsbacka, Varberg och Falkenberg.
- Branschrådet i södra Halland (BRiS) – samlar företrädare för studieförbunden i Laholm, Hylte och Halmstad.

Kommunmodellen

Kommunmodellen utgår från det nya statsbidragssystemet och innebär en tydlig förflyttning från att enbart räkna omfattning till att även väga in kvalitet.⁴ Syftet är att bidragen i högre grad ska spegla vilken nytta studieförbundens verksamhet gör för kommunens invånare, samtidigt som stabilitet och långsiktighet säkerställs.

Modellen bygger på samma fem verksamhetskvaliteter som statsbidraget och använder kvalitetsindikatorer som kan följas upp på kommunnivå. Det innebär att kommunen får

⁴ Folkbildningsrådet, *Beskrivning av modell för kommunbidrag till verksamhet i studieförbunden*, DNR 26/00361, Cirkulär 26:01, (FBR 2026), bilaga 1, s. 8–15

bättre möjlighet att styra bidragen i linje med lokala mål, prioriteringar och politiska inriktningar.

Bidragsfördelningen består av två delar som kompletterar varandra. Den ena delen baseras på kvaliteten i den verksamhet som studieförbunden har genomfört i kommunen. Fördelningen sker genom ett rankingsystem där genomförda arrangemang bedöms utifrån kvalitetskriterier. Här finns möjlighet för kommunen att prioritera mellan olika viktiga uppgifter för studieförbunden utifrån lokala behov.

Den andra delen av fördelningen grundas på omfattningen av genomförd verksamhet i kommunen. Denna del liknar det tidigare systemet men lägger större vikt vid hur många unika deltagare som nås och mindre vikt vid antalet studietimmar. Genom att behålla denna del skapas stabilitet och förutsägbarhet för studieförbunden, samtidigt som ambitionen att nå många invånare med folkbildning värnas.

Uppgifterna som ligger till grund för fördelningen uppdateras om verksamheten rättas i efterhand. Det bidrar till ett rättvist och aktuellt beslutsunderlag både för fördelning av medel och för uppföljning över tid.

Kommunmodellen tillhandahålls i ett digitalt verktyg där all information som krävs för bidragsfördelningen finns samlad. Verktöget gör det möjligt att ta fram årsrapporter för varje studieförbund i kommunen. Rapporterna används som underlag för nämndens uppföljning, analys och dialog med studieförbunden. För tillgång till kommunverket betalar kommunen en avgift. Avgiften fastställs varje år och meddelas senast 1 juni och gäller från 1 januari påföljande år. Avgiften är för närvarande 0,9 procent av kommunens bidrag till studieförbunden, dock högst 35 000 kronor per år. Avgiften ska täcka Folkbildningsrådets kostnad för att utveckla och förvalta verktyget. Region Halland har beslutat att täcka kostnaden för samtliga halländska kommuner.

Även om kommunen väljer ett annat sätt att fördela bidrag kan det digitala verktyget användas för rapportering och uppföljning. Modellen stödjer därmed både politisk styrning och ett kunskapsbaserat beslutsfattande.

Den fördelningsmodell som idag används av de halländska kommunerna är beroende av ett stort statistiskt material, upp emot 15 tabeller, som tillhandahålls av SCB. Ett exempel på statistik som måste hämtas till nuvarande fördelningsmodell är verksamhet gällande

studiecirkel som baseras på antalet studietimmar två år före bidragsåret och ett snitt på studietimmar tre och fyra år före bidragsåret, unika deltagare två år före bidragsåret och ett snitt på antalet unika deltagare tre och fyra år före bidragsåret. SCB har meddelat att myndigheten planerar förändringar i hur statistiken framöver ska göras tillgänglig. Statistikarkivet bygger i dagsläget på ett äldre rapportverktyg (Crystal Reports från SAP) för utformning och generering av rapporter. Detta program underhålls inte längre eftersom det inte ingår i SCB:s uppdaterade IT-strategi. Sammantaget innebär detta att det på sikt inte går att säkerställa tillgången till den statistik som är nödvändig för att upprätthålla det nuvarande fördelningssystemet.⁵

Kommunmodellens uppbyggnad

Kommunmodellen består av två delar som tillsammans utgör underlaget för bidragsfördelningen. När den första versionen av kommunmodellen presenterades såg den procentuella fördelningen mellan de två delarna annorlunda ut än i den slutliga modellen. Den första delen som är kopplad till statsbidragssystemets kvaliteter uppgick initialt till 20 procent. Efter vidare överväganden beslutades dock att justera denna andel ned till 8 procent.⁶ Syftet med justeringen var att tydliggöra att kommunernas stöd till studieförbunden i första hand är ett verksamhetsstöd som *ansluter* till verksamhetens kvaliteter och att det inte är ett system som huvudsakligen *fördelar* medel utifrån kvalitetsbedömningarna. Samtidigt höjdes andelen för unika deltagare i verksamheten till 60 procent. Detta gjordes för att stärka stödet till den verksamhet som faktiskt bedrivs lokalt i kommunen, samt för att fortsatt säkerställa ett tydligt fokus på verksamhet som når kommunens folkbokförda invånare.

För att sambandet mellan kvaliteter och genomförd verksamhet ska fungera krävs att det finns ett minsta antal arrangemang, studietimmar och unika deltagare. Nivån kan behöva se olika ut beroende på hur mycket medel som kommunen fördelar.

Folkbildningsrådet har i modellen fastställt ett gemensamt minsta krav som studieförbunden behöver uppfylla för att ingå i fördelningen. Gränsvärdena är inställda på minst tre arrangemang, minst 10 studietimmar och minst 5 unika deltagare. Eventuella

⁵ Folkbildningsrådet, *Information om publicering av statistik om studieförbundens verksamhet*, DNR 26/00361, Cirkulär 26:01, (FBR 2026), s. 1–2

⁶ Folkbildningsrådet, *Övervägande om förändringar i kommunmodellen*, DNR 25/00475, (FBR 2025), s.1–3

ytterligare krav eller fördelningsprinciper beslutas och regleras av respektive kommun i dess egna styrdokument.⁷

Arbetsgruppen bedömer att nivå på filterkriterierna är rimliga och föreslår att de tillämpas. Fördelningen av det kommunala bidraget i Kommunmodellen består där efter av två delar som tillsammans utgör underlaget för bidragsfördelningen.

Del 1

I den ena delen fördelas medel utifrån statsbidragssystemets kvaliteter i verksamheten. Fördelningen sker i ett rankingssystem för kvaliteter i de arrangemang som är genomförda i kommunen. De fem verksamhetskvaliteterna försöker fånga innebörden av folkbildning och genom att planera verksamheten utifrån dem uppfylls statens syften med stödet till folkbildning. Verksamhetskvaliteterna är:

- Bildning
- Demokrati och delaktighet
- Utbildning
- Civilsamhälle
- Kulturliv

Till verksamhetens kvaliteter kopplas kvalitetsindikatorer för de arrangemang som är genomförda i den aktuella kommunen. De indikatorer som går att bryta ner på kommunnivå används. I en av bilagorna finns verksamhetens kvaliteter mer detaljerat beskrivna och hur rankingssystemet är uppbyggt.⁸

Del 2

Den andra delen fördelas utifrån information om genomförd verksamhet i kommunen. Denna del liknar det tidigare bidragssystemet men har ett ökat fokus på unika deltagare och mindre fokus på studietimmar. En beräkning om fördelning som görs i maj 2026 baseras på genomförd verksamhet för 2024 med 40 procent och 2025 med 60 procent. Medel fördelas alltså utifrån genomförd verksamhet i kommunen de senaste två åren.

⁷ Folkbildningsrådet, *Beskrivning av modell för kommunbidrag till verksamhet i studieförbunden*, s. 15

⁸ Ibid., s. 8–15

Så går fördelningen till

Summan som kommunen vill fördela till studieförbunden delas upp enligt följande procentsatser:

Del 1: 8 % av det totala bidraget till studieförbunden fördelas enligt de fem kvaliteterna.

100 % uppdelat på de fem kvaliteterna:

- Bildning (20 %)
- Demokrati och delaktighet (20 %)
- Utbildning (20 %)
- CIVILSAMHÄLLE (20 %)
- Kulturliv (20 %)

Del 2: 92 % uppdelad på genomförd verksamhet (60 % på senaste året och 40 % på året före)

60 % Studiecirkel

- Unika deltagare 60 %
 - Verksamhet i kommunen (60 %)
 - Folkbokförda i kommunen (40 %)
- Verksamhet 40 %
 - Antal arrangemang (50 %)
 - Antal studietimmar (50 %)

Annan folkbildningsverksamhet 20 %

- Unika deltagare 60 %
 - Verksamhet i kommunen (60 %)
 - Folkbokförda i kommunen (40 %)
- Verksamhet 40 %
 - Antal arrangemang (50 %)
 - Antal studietimmar (50 %)

Kulturprogram 20 %

- Antal arrangemang (100 %)

Studieförbundens kommentarer på kommunmodellen

Studieförbunden har varit inbjudna till dialog vid flera tillfällen och har haft möjlighet att inkomma med synpunkter på de förslag som arbetsgruppen har presenterat. I mitten av april 2026 presenterades den nya arbetsmetoden och det nya fördelningssystemet för samtliga studieförbund, förutom ett som inte kunde närvara. Över lag är samtliga studieförbund positiva till den nya arbetsmetoden. När det gäller införandet av fördelningsmodellen finns det en viss oro hos vissa. En av synpunkterna som framkom under dialogen var att, oavsett vilken bidragsmodell kommunerna väljer, bör simuleringar genomföras i förväg för att tydliggöra hur bidragsfördelningen kan komma att slå. Vidare framhölls behovet av någon form av infasning för att mildra effekterna av eventuella förändringar i bidragsutfallet.

Fyra av studieförbunden har via mejl lämnat in synpunkter på den nya arbetsmetoden och det nya fördelningssystemet som presenterades. Nedan sammanfattas deras inkomna synpunkter.

Folkuniversitetet ställer sig positiva till att de halländska kommunerna satsar på kommunmodellen då det minskar administrationen för alla.

Studieförbundet Vuxenskolan är kritiska till den föreslagna fördelningsmodellen eftersom studieförbunden har olika mycket närvaro, volym och lokalt engagemang i kommunerna. De menar att modellen jämför aktörer med helt olika förutsättningar. De anser att modellen inte är anpassad för så stora skillnader i verksamhetsvolym, att det är orimligt att få bidrag om färre än 50 personer nås i en kommun, och att det är olyckligt att Halland väljer att använda modellen. De skulle gärna se att en årlig belysning av lokal närvaro genom kontor och personal som en viktig kvalitetsfaktor och att kraven för att erhålla stöd bör vara högre än de nivåer som Folkbildningsrådet föreslagit.

Bilda är positiva till att Folkbildningsrådets kommunbidragsmodell används av kommunerna. Fördelarna är främst ett likvärdigt system och ett bra uppföljningsverktyg kopplat till gemensam databas. Även om modellen ställer högre krav som kan missgynna mindre studieförbund överväger fördelarna nackdelarna med systemet.

Folkbildningsrådet har ännu inte kunnat presentera en regionbidragsmodell, men Bilda hade önskat att Region Halland skulle kunna fungera som en pilotregion.

Sensus anser att det är bra att kommunerna anammar Folkbildningsrådets kommunmodell. De tycker även att årshjulet är en bra idé för kontakten mellan de halländska kommunerna, Region Halland och studieförbunden. De anser att Region Halland, i väntan på Folkbildningsrådets lansering av en regionmodell, borde anamma kommunbidragsmodellen.

Ansvarsfördelning

Region Halland

Region Halland ansvarar för att:

- arrangera och genomföra en gemensam dialog med samtliga studieförbund och Hallands kommuner genom den årliga Studieförbundskonferensen. Till konferensen bjuds både politiker och tjänstepersoner in. Konferensen har fokus på studieförbundens verksamheter i Halland, aktuella frågor, utveckling, framtida inriktning och finansiering.
- bekosta Folkbildningsrådets avgift så att samtliga kommuner i Halland ges tillgång till och kan använda kommunverktyget.
- fördela det regionala, halländska bidraget till studieförbunden enligt fastställd fördelningsmodell. I nuläget tillämpar Region Halland en modell som i huvudsak liknar den tidigare fördelningsmodellen. Det finns en förhoppning om att Folkbildningsrådet framöver ska ta fram en regional fördelningsmodell, motsvarande kommunmodellen.

Kommunen

Kommunen ansvarar för att:

- genomföra enskilda verksamhetsbesök och dialog genom fysiska och/eller digitala möten i syfte att upprätthålla en god och kontinuerlig kommunikation med respektive studieförbund.
- säkerställa att relevanta politiker och tjänstepersoner bjuds in till den årliga Studieförbundskonferensen.
- bidraget till studieförbunden fördelas enligt kommunen fastställd fördelningsmodell.
- genomföra uppföljning av bidragen till studieförbunden.

- beställa tjänsten *kommunverktyg om verksamhet i studieförbund* från Folkbildningsrådet. När avgiften är betald (av Region Halland) ska avtalet börja gälla. Se fullständiga avtalsvillkor i bilaga.⁹
- utse en kontaktperson som ansvarig för kommunikationen med Folkbildningsrådet, och meddela Folkbildningsrådet vid ändringar av kontaktperson.
- senast 1 december lämna en rapport till Folkbildningsrådet om hur bidragsgivningen till studieförbunden sett ut enligt rådets instruktioner.

Övergång till kommunmodellen och tidsplan

Arbetsgruppen har, med hjälp av en demoversion av kommunmodellen, genomfört simuleringar av de ekonomiska utfallen. För att begränsa de ekonomiska konsekvenserna av ett förändrat bidragsutfall är arbetsgruppen, i samförstånd med studieförbunden, eniga om att en infasning är nödvändig. Arbetsgruppen avser därför att föreslå att bidragsutbetalningen för 2027 delas upp så att 50 procent baseras på 2026 års bidragsnivå och resterande 50 procent beräknas enligt det nya kommunverktyget. Eftersom all statistik och underlag för 2026 år ännu inte finns tillgängligt har simuleringarna utgått från 2025 års bidragsgivning, vilket trots detta ger en indikation på utvecklingens övergripande inriktning (se bilaga *Simulering utfall kommunmodellen 2025*).

I höst tar samtliga kommuner i respektive nämnd beslut om att införa en ny arbetsmetod och ett nytt fördelningssystem för studieförbund som ska börja gälla 2027. Årshjulet säger oss att varje kommun kan börja genomföra enskilda besök och dialoger med studieförbunden som är verksamma i kommunen. Exakt hur dialogerna går till är upp till varje kommun att bestämma, men syftet är att upprätthålla en god kommunikation och få god kännedom om studieförbundens förankring i kommunen.

Senast 1 maj varje år uppdaterar folkbildningsrådet kommunverktyget med data från det senaste avslutade verksamhetsåret. När uppdateringen är genomförd kan kommunen hämta hem de årsrapporter som är relevanta för kommunen och därefter genomföra

⁹ Folkbildningsrådet, *Allmänna avtalsvillkor för tillhandahållande av Folkbildningsrådets kommunverktyg om verksamhet i studieförbunden*, DNR 26/00361, Cirkulär 26:01, (FBR 2026), bilaga 2, s. 16–18

bidragsfördelningen enligt övergången till kommunmodellen. Bidraget betalas ut av kommunen senast under juni månad.

Årshjulet fortsätter enligt plan med Studieförbundskonferensen, följt av verksamhetsbesöken under våren 2028. Efter att folkbildningsrådet har uppdaterat kommunmodellen i maj 2028 genomför kommunen bidragsfördelningen helt och hållet utifrån kommunmodellen. Därmed kan den nya arbetsmetoden och det nya fördelningssystemet anses vara fullt ut implementerade.

Analys

Arbetsgruppen har tillsammans arbetat fram ett förslag på en ny arbetsmetod och ett nytt fördelningssystem för bidraget till studieförbunden. Arbetsmetoden presenteras i ett årshjul och den så kallade *Kommunmodellen* föreslås användas vid fördelning av bidrag.

2024 införde Folkbildningsrådet ett nytt fördelningssystem för fördelning av statsbidrag till studieförbunden. Det nya statsbidragssystemet är helt olikt det system som verkade tidigare. I stället för kvantitativ beräkning i efterhand av genomförd verksamhet ska studieförbunden på förhand anmäla ett verksamhetsåtagande för de kommande tre åren. Kvalitativa mål och kapacitet att genomföra dessa bedöms inför att bidragsandelarna fördelas. Måluppfyllelsen följs sedan i en nära dialog mellan Folkbildningsråden och studieförbunden.

Det nya arbetssättet är omöjligt, enligt den tidigare principen att kommuner och regioner ska kunna kopiera, eller åtminstone utgå ifrån, Folkbildningsrådets fördelningsmodell för ett lokalt plan. För att kompensera för denna borttagna möjlighet har Folkbildningsrådet valt att erbjuda en "Kommunmodell". I modellen har kvalitetstanken, som eftersträvas i det nationella systemet, anpassats till lokala förhållanden.

Kommunmodellen är ett digitalt verktyg som tillhandahålls av Folkbildningsrådet och består av en bidragsuträkning och en statistikrapport. Även om kommunen väljer ett annat sätt att fördela bidrag kan det digitala verktyget användas för rapportering och uppföljning. Modellen stödjer därmed både politisk styrning och ett kunskapsbaserat beslutsfattande.

Arbetsgruppen gör bedömningen att det inte är aktuellt att behålla nuvarande fördelningsmodell. Den nuvarande modellen baseras på mängden verksamhet varje förbund genomför, där det viktigaste måttet är antal studietimmar i studiecirklar. Då statsbidraget inte ökar måste det studieförbund som vill ha större del av statsbidraget genomföra fler studietimmar. Det tenderar att leda till ett skadligt fokus på kvantitet istället för kvalitet i folkbildningsverksamheten.

Arbetsgruppen har lyssnat till de kritiska röster som lyfts kring Folkbildningsrådets kommunmodell. Vi ser att kritiken bland annat rör skillnader i studieförbundens förutsättningar, men vi menar samtidigt att kommunmodellen utgör ett första steg mot en ökad kvalitetssäkring för kommunerna.

Modellen är utvecklingsbar över tid och skapar bättre förutsättningar för politiken att påverka vad som ska premieras i framtidens folkbildning. Dialogen med studieförbunden är fortsatt avgörande, liksom behovet av ett gemensamt, transparent och politiskt styrbart system för bidragsfördelning.

Modellen ska inte ses som statisk. Tvärtom är en av dess styrkor att den skapar en gemensam struktur som gör det möjligt för politiken att i nästa steg, om så önskas, lägga till ytterligare indikatorer, exempelvis lokal närvaro eller samverkan med kommunen. För att politiken ska kunna fatta sådana beslut krävs dock först en tydlig, jämförbar och transparent grundmodell, vilket den nu föreslagna modellen erbjuder.

Modellen har ett tydligt fokus på kvalitativa aspekter av lokal folkbildningsverksamhet. Syftet är att säkerställa att kommunala medel faktiskt leder till verksamhet som har lokal relevans, når prioriterade målgrupper och bidrar till mål som delaktighet, inkludering och livslångt lärande.

Ur detta perspektiv är modellen inte ett nedslag mot studieförbund med hög verksamhetsvolym, utan ett verktyg för att säkerställa likvärdig kvalitet i alla kommuner, oavsett aktör.

Förslag till beslut

Med anledning av att fokus bör ligga på verksamheternas kvalitet och för att det kommer bli svårt att säkerställa att rätt typ av statistik går att inhämta, föreslår arbetsgruppen att respektive kommun fattar beslut om följande:

- att införa den gemensamma arbetsmetoden för samverkan med studieförbunden i Halland, i enlighet med det presenterade årshjulet som bygger på dialog, kontinuerlig informationsinhämtning och verksamhetsbesök.
- att från och med bidragsåret 2027 använda Folkbildningsrådets kommunmodell som grund för fördelning av kommunens bidrag till studieförbund, enligt de filterkriterier och de procentsatser som presenterats.
- att tillämpa en övergångsperiod under bidragsåret 2027, där
 - 50 procent av bidraget baseras på 2026 års bidragsnivå, och
 - resterande bidrag beräknas enligt Folkbildningsrådets kommunmodell
- att fastställa att eventuella ytterligare lokala krav, begränsningsregler eller prioriteringar vid bidragsfördelning beslutas och regleras av respektive kommun i dess styrdokument, i enlighet med kommunens ansvar för bidragsgivning och myndighetsutövning.

Bilagor

Folkbildningsrådet, *Statsbidrag till verksamhet i studieförbunden – villkor och fördelning*, DNR 26/00387, (FBR 2026)

Folkbildningsrådet, *Stöd för kommuners bidragsgivning till studieförbund*, DNR 26/00361, Cirkulär 26:01, (FBR 2026)

Folkbildningsrådet, *Allmänna avtalsvillkor för tillhandahållande av Folkbildningsrådets kommunverktyg om verksamhet i studieförbunden*, DNR 26/00361, Cirkulär 26:01, (FBR 2026), bilaga 2

Folkbildningsrådet, *Beskrivning av modell för kommunbidrag till verksamhet i studieförbunden*, DNR 26/00361, Cirkulär 26:01, (FBR 2026), bilaga 1

Folkbildningsrådet, *Information om publicering av statistik om studieförbundens verksamhet*, DNR 26/00361, Cirkulär 26:01, (FBR 2026)

Folkbildningsrådet, *Övervägande om förändringar i kommunmodellen*, DNR 25/00475,
(FBR 2025)

Simulering utfall kommunmodellen 2025